

D21 - Janečkova metoda a komunální volby 2014

Cílem bylo vytvořit modelovou situaci přímé volby starostů, o které se v Česku hojně diskutuje a pravidelně se objevují návrhy zákonů na její zavedení. Pro účely experimentu byli za kandidáty na starosty či primátory vybráni lokální lídři kandidátek politických stran. Průzkum zjišťoval výsledky voleb při použití D21 - Janečkovy metody vůči jednokolovému systému relativní většiny, tzv. first-past-the-post (FPTP).

Průběh experimentu

Experiment proběhl v 15 obcích, které byly podle počtu obyvatel rozděleny do tří kategorií. Ve všech obcích se průzkum uskutečnil na reprezentativním vzorku obyvatel. Celkem se jej zúčastnilo 4 129 respondentů a realizovala ho agentura Market Vision.

Respondenti dostali základní informace o způsobu volby pomocí D21 - Janečkovy metody a následně odpovídali na otázku, koho by volili za starostu/primátora v případě, že by měli jeden hlas. Poté provedli volbu D21 - Janečkovou metodou, při které mohli využít až dva plusové a jeden minusový hlas. Kromě toho účastníci odpovídali na tři otázky, které zjišťovaly jejich znalost současného systému komunálních voleb.

Výsledky průzkumu

Test přímé volby starostů a primátorů potvrdil hypotézu, že při srovnání s jednokolovým systémem relativní většiny (FPTP) bude D21 - Janečkova metoda přinášet rozdílné výsledky.

Ze 13 obcí, kde probíhalo testování plnohodnotně pomocí systému FPTP i D21 - Janečkovy metody, došlo ke změně vítězného kandidáta ve třech obcích. Ještě častější byly změny na druhých a třetích místech. Ty nastaly při započtení minusových hlasů v šesti obcích. Stejně jako v případě senátních voleb se i v testu přímé volby starostů potvrdilo, že největší příjemci minusových hlasů tyto hlasy získávali od voličů napříč politickým spektrem.

Za pozoruhodný lze - i díky výjimečnosti hlavního města z hlediska velikosti - označit výsledek v Praze, kde by přímou volbou vyhrál Tomáš Hudeček (tehdy TOP 09), ačkoli jeho

strana ve volbách skončila až druhá. Hudeček zvítězil ve všech testovaných variantách volby. Nad Adrianou Krnáčovou z hnutí ANO získal prvenství jak v systému FPTP, tak za pomoci Janečkovy metody (D21) bez započtení záporných hlasů o 3 % hlasů.

Chování voličů a znalost komunálního volebního systému

Data rovněž ukazují, že polovina voličů (50 %) v komunálních volbách vhazuje do urny celé kandidátní listiny, tedy podporuje jednu danou stranu. Necelá třetina

(29 %) pak využívá jen několika preferenčních hlasů a zaškrťává osobnosti. Zhruba pětina (21 %) využívá obou možností.

Příklady na prověření znalostí systému potvrdily názory politologů, že většina voličů komunálnímu volebnímu systému nerozumí. Na jednodušší z dvojice příkladů odpověděla správně třetina dotazovaných (33,3 %), zatímco dvě třetiny odpověděly špatně. Ve druhém, složitějším příkladě, označila správnou odpověď jen necelá čtvrtina respondentů (24,2 %). Odpovědi se vyhnulo 17,7 % a zbytek odpověděl špatně.